

Madagaskar

fot. Tatiana Jachyra

Madagaskar – geografia i profil kraju

O Madagaskarze

- Oficjalna nazwa to Republika Madagaskaru, a stolicą kraju jest **Antananarywa**;
- Na wyspie żyje **21 929 000 ludzi**, którzy posługują się językiem francuskim i malgaskim;
- Walutą jest ariary (MGA) – 1 zł to ok. 690 MGA;

Geografia

- Madagaskar nazywany jest również albo czerwoną wyspą – ze względu na barwę gleb laterytowych, które tam występują albo ósmym kontynentem.
- Madagaskar jest postrzegany, jako turystyczny raj, egzotyczna czerwona wyspa, miejsce życia wielu gatunków roślin i zwierząt (lemury, kameleony), ale to również państwo o jednym z najniższych wskaźników HDI (Human Development Index) - ze 188 państw świata Madagaskar jest na 151 pozycji – dane za rok 2013. **81,1%** populacji żyje poniżej „granicy biedy”, czyli 1 dolara i 25 centów na dzień;
- Madagaskar zajmuje wyspę leżącą na południowo-wschodnim wybrzeżu Afryki, oddaloną od Afryki kontynentalnej o około 400 km;
- Madagaskar jest czwartą największą wyspą na świecie (większe są: Grenlandia, Nowa Gwinea oraz Borneo);

Fauna i flora

- Wyspa jest unikatowa pod względem różnorodności gatunkowej zwierząt, które ją zamieszkują: większości zamieszkujących go ssaków, ptaków oraz większości występujących tam roślin nie zobaczy się nigdzie indziej na świecie;
- Madagaskar jest zróżnicowany pod względem rzeźby terenu i klimatu: znajdzie się tam niemal wszystko: od lasu tropikalnego po pustynię czy sawannę.
- Wyspa jest narażona na ryzyko występowania tropikalnych cyklonów, które niosą za sobą ulewne deszcze i niszczące powodzie (takie jak powódzie z 2000 i 2004 roku, które sprawiły, że tysiące osób zostały pozbawione swoich domów);

Historia Madagaskaru w pigułce

Pierwsi osadnicy

- Niektórzy badacze historii dowodzą, że pierwsi osadnicy przybyli na wyspę drogą morską bezpośrednio z Indonezji;
- Inni twierdzą, że przybycie ludzi na Madagaskar było rezultatem kilku podróży, które odbyły się wzdłuż wybrzeży Indii, Półwyspu Arabskiego oraz Afryki i że populacja, która osiedliła się na wyspie została wcześniej zmieszana.
- Na Madagaskarze istniały różne konkurujące ze sobą ośrodki polityczne. Ich zjednoczenia udało się dokonać na początku XIX wieku przez Andrianampoinimerina, który był założycielem Antananarywy i jego syna -Radama I - władcy królestwa Merina, które znajdowało się w środkowej części wyspy.

Zjednoczenie

- W trakcie rządów Radama I, Madagaskar przyjął chrześcijaństwo. Na wyspie aktywnie działali europejscy misjonarze. Po śmierci Radama I rządy przejęła jego małżonka Ravalona, której historia dała przydomek Okrutna. Zmieniła ona kierunek działań: wygnała z Madagaskaru misjonarzy i konsekwentnie prześladowała chrześcijan i zerwała istniejące wcześniej porozumienia z Europejczykami.
- Madagaskar stał się kolonią francuską dopiero pod koniec XIX wieku. **Przez około 70 lat był kontrolowany przez Francję, która często brutalnie tłumiała powstania miejscowej ludności. Wpływy francuskie na Madagaskarze są widoczne do dziś.**

Niepodległość

- W 1958 roku w referendum zorganizowanym z inicjatywy Charles'a de Gaulle'a mieszkańcy Madagaskaru zagłosowali za tym, by ich kraj uzyskał autonomię.
- **26 czerwca 1960 roku Madagaskar uzyskał pełną niepodległość z Philibertem Tsiranana jako prezydentem kraju.**

Ciekawostki – czy wiesz, że...

Madagaskar to niedoszła polska kolonia...

- Madagaskar mógł stać się polską kolonią, bowiem Francja, ówczesny administrator wyspy przez pewien czas dość poważnie zastanawiała się nad przekazaniem jej Polakom;

Arkady Fiedler – polski pisarz

- **Arkady Fiedler** był polskim podróżnikiem, przyrodnikiem i reportażystą, który w swoich podróżach objechał niemal cały świat. Jego książki zostały przetłumaczone na 23 języki. Madagaskar, jego przyrodę i życie miejscowej ludności Fiedler uwiecznił na kartach swoich książek: *Jutro na Madagaskar*, *Żarliwa wyspa Beniowskiego*, *Madagaskar. Okrutny Czarodziej*, *Wyspa kochających lemurów*, *Gorąca wieś Ambinanitelo*.

Czerwona Wyspa

- Ze względu na powszechnie występujące tutaj gleby laterytowe o charakterystycznym zabarwieniu Madagaskar zwany jest potocznie „**czerwoną wyspą**”.

Szafirowe zagłębienie

- W latach 90. w okolicach Ilakaka na Madagaskarze odkryto ogromne złoża szafirów. W wyniku tego odkrycia społeczność wioski Ilakaka zwiększyła się z 40 mieszkańców w 1998 roku do 60 000 w 2005 roku. W pierwszej dekadzie XXI wieku Madagaskar był obok Australii największym producentem szafirów na świecie. Około 2005 roku produkcja zaczęła spadać w związku z wyczerpaniem się zasobów blisko powierzchni ziemi, ze względu na brak dostatecznej infrastruktury produkcyjnej i niechęć zagranicznych firm do inwestowania na Madagaskarze.

Zebu

- Zebu to charakterystyczna garbata krowa, istotny towarzysz pracy Malgasza. Zebu trafiły na Madagaskar z kontynentalnej Afryki. Zwierzęta, dzięki cechom tj. odporność na choroby, zdolność przetrwania długotrwałej suszy, umiejętność pokonywania dziennie bardzo długich dystansów, poza tym ich samica może w ciągu dnia dać nawet pięć litrów mleka są dla malgaskich chłopów bardzo pożyteczne. Zebu zobaczy się na madagaskarskich drogach, zaś jego mięso zje w lokalnych potrawach. Posiadanie Zebu w swoim gospodarstwie jest symbolem zamożności.

Ranonapango

- Ranonapango – to ciemnobrązowy napój, który jest produktem ubocznym gotowania ryżu. Sposób przygotowywania ryżu na Madagaskarze różni się, bowiem od znanego nam w Polsce. Malgasze gotują ryż aż do momentu, kiedy na dole będzie przypalony. Wtedy wyciągają nieprzypalony ryż, a do przypalonego dodają wodę, którą gotują. Z tej wody gotowanej ze spalonym ryżem powstaje ranonapango.

Mieszkańcy Madagaskaru

Tożsamość i języki Malgaszcy

- Mieszkańców wyspy nazywamy Malgaszami. Na Madagaskarze wyróżnia się około 18-20 grup etnicznych;
- Językiem urzędowym kraju jest **malgaski**, który ma swoje regionalne odmiany. Drugim językiem Madagaskaru jest język byłego kolonizatora, czyli język **francuski**. Nie jest on tak powszechnie używany jak malgaski, a jego znajomość jest środkiem awansu społecznego. To język elit, jeśli ktoś zamierza podjąć naukę na miejscowym uniwersytecie, musi znać francuski;
- Można powiedzieć, że odsetek osób wykluczonych z możliwości przejścia pełnej ścieżki edukacyjnej z powodu niezajomości francuskiego to 80% całej populacji Madagaskaru.

Wyznanie

- Ponad połowa ludności to wyznawcy tradycyjnych wierzeń (ok. 52%), 41% ludności stanowią chrześcijanie, zaś 7% to wyznawcy Islamu. Nawet w tutejszym chrześcijaństwie dużo jest naleciałości innych obrzędów.
- Wierzy się także w magię, i w istnienie czarownic, od których ludzie mogą otrzymać amulety i eliksiry.
- Elementem ludowej tradycji jest także to, że zmarli są pośrednikami pomiędzy Bogiem i tymi, którzy jeszcze żyją. Świat zmarłych nazywa się razana – ta sfera stanowi bardzo ważną część malgaskiej kultury, dla każdej z grup etnicznych.
- Fadi to tabu, które jest bezpośrednio związane ze statusem, jaki przypisuje się przodkom w tradycyjnych wierzeniach Madagaskaru.
- Wśród ludności zamieszkującej południowo-wschodni Madagaskar istnieje fadi zabraniające posiadania bliźniaków. Rodzice, którzy urodzą się bliźniaki są zobowiązani swoje dzieci porzucić, w przeciwnym wypadku przynoszą na siebie nieszczęście i zostają wykluczeni z lokalnej wspólnoty.

fot. Tatiana Jachyra

Madagaskarska szkoła versus polska szkoła

System edukacji – etapy edukacji

- System edukacji na Madagaskarze jest podobny do modelu francuskiego: składa się z pięciu klas w szkole podstawowej, czterech w gimnazjum i trzech klas w szkole średniej;
- Maturę na Madagaskarze można zadawać zarówno po malgasku, jak i po francusku;
- Francuski jest językiem uniwersyteckim – zaś w szkołach lekcje mogą być prowadzone zarówno po malgasku jak i po francusku;

Szkoła – zaplecze infrastrukturalne

- Zasada im dalej od miasta tym jest trudniej, dotyczy również Madagaskaru. Dzieci, w celu zdobycia edukacji nierzadko muszą pokonywać znaczne odległości, najczęściej pieszo, by dotrzeć do najbliższego miasta, w którym znajduje się szkoła;
- Na Madagaskarze w dalszym ciągu wiele dzieci nie chodzi do szkoły, nie tylko ze względu na znaczne odległości, ale również dlatego, że ich rodziców nie stać na to, by je tam posłać. Teoretycznie dzieci są objęte obowiązkiem szkolnym, lecz w praktyce nie jest on egzekwowany;
- Po wprowadzeniu rządu tymczasowego w 2009 r. na Madagaskar zostały nałożone sankcje gospodarcze. Wiele państw wycofało się z oferowanych środków pomocowych, co jeszcze bardziej pogrzyżyło kondycję szkolnictwa na wyspie.;
- Żadna z publicznych szkół na Madagaskarze nie otrzymuje obecnie dotacji. Wraz z wzrastającym poziomem ubóstwa, dostęp do edukacji dla większości rodzin stał się niemożliwy.

Kadra pedagogiczna

W malgaskim systemie edukacji są trzy rodzaje nauczycieli:

- **Nauczyciele państwowi** - stanowią prawie 28 % wszystkich nauczycieli w kraju. Często są to osoby w wieku przedemerytalnym, zaawansowane wiekiem. Są utrzymywani ze środków publicznych, podobnie jak w Polsce.
- **Nauczyciele kontraktowi** - stanowią 52 % wszystkich nauczycieli na Madagaskarze. Są znacznie młodsi od nauczycieli państwowych, ale zwykle posiadają jedynie maturę i krótkie przygotowanie pedagogiczne. Są zatrudniani i opłacani przez społeczeństwo, rząd czy organizacje pozarządowe. Mogą również pracować w szkołach prywatnych.
- W najbiedniejszych regionach jak Anosa z powodu braku funduszy na edukację, nauczyciele państwowi nie dostają jedynie część pensji. Wtedy albo rodzice im dopłacają po uprzednim zebraniu odpowiedniej kwoty, albo uczą w szkole dwa tygodnie w miesiącu i wracają do swojego miasta zarobić dodatkowe pieniądze na życie. Na ten czas szkoła jest zamykana.
- Pensje nauczycieli państwowych są niskie – około 280 zł (200 000Ar) na miesiąc.
- W chwili obecnej przypada średnio 57 uczniów na 1 nauczyciela, a w 2008 roku na 1 wykwalifikowanego nauczyciela przypadało około 100 uczniów. Jest to trzeci najwyższy wskaźnik na świecie, za Czadem i Afganistanem.

Uczniowie

- W latach 2008/2009 odsetek dzieci w wieku 6-10 lat, które przestały uczęszczać do szkoły w wyniku ograniczenia dotacji wzrósł o 53%;
- Około 28 % dzieci w wieku 5-14 lat muszą pracować, by pomóc rodzicom w utrzymaniu domu, co zmusza je do zrezygnowania z edukacji;
- Na 100 dzieci, które trafiają do szkoły podstawowej kończy ją jedynie około 60. Bardzo duży jest wskaźnik uczniów, który powtarzają klasy. Malgaski odpowiednik polskiego gimnazjum kończy tylko 25% procent dzieci.
- Większość malgaskich dzieci, kiedy ma możliwość podjęcia nauki, robi to w przepełnionych i nieprzystosowanych klasach. Natomiast wiele nie ma w ogóle dostępu do szkół.

Problemy Madagaskaru

- Według wskaźnika rozwoju społecznego **81,3%** populacji Madagaskaru, (co oznacza około 17 762 490 osób) żyje za mniej niż 1,25 dolara dziennie.
- Około 90% lasów Madagaskaru zostało wycięte lub spalone. Nagminną praktyką jest wypalanie lasów pod nową uprawę, które prowadzi do wyniszczenia miejscowych gleb oraz korzystanie z węgla drzewnego.
- Emerytura przysługuje tylko osobom, które wypracowały ją na etatach. Etatów jest bardzo mało, a ci, co je mają są elitą kraju. Emerytura nie funkcjonuje również w takiej postaci, jak w Europie, ponieważ jest wypłacana co ok. 3 miesiące.
- Przeciętny Malgasz nie ma wsparcia ze strony państwa. Większość ludzi pracuje na roli lub podejmuje się prac dorywczych.
- Bogactwa naturalne Madagaskaru (diamenty, szafiry, ropa naftowa) znajdują się w rękach wąskiej liczby ludzi.
- Na Madagaskarze nie ma dostępu do prądu i wody pitnej (zwłaszcza poza stolicą).
- Nierozwinięta służba zdrowia i opieka medyczna, brak dostępu do leków, mogących wyeliminować najprostsze choroby jak biegunka, które nieleczone często prowadzą do śmierci.
- Korupcja władzy jest bardzo poważnym problemem. Korupcja nie zachęca do rozwoju sektora prywatnego i odstrasza zagranicznych inwestorów. Wielu inwestorów wycofało się z realizowanych przedsięwzięć.

Kulczyk Foundation na Madagaskarze – dlaczego i jak pomagać

Współpraca z organizacją Azafady

Hovatraha to mała wioska rybacka w regionie Anosy, w południowo-wschodnim Madagaskarze. Z większych ośrodków można dostać się tu jedynie pieszo. Oznacza to, że mieszkańcy wioski, chcąc przetransportować produkty z lub do miasta muszą je przetransportować własnymi siłami. W Hovatraha nie ma także dostępu do energii elektrycznej.

Rozwój lokalnej społeczności wspiera brytyjska organizacja Azafady, z którą Kulczyk Foundation nawiązała współpracę. Ta wielokrotnie nagradzana brytyjska organizacja pozarządowa została założona w 1994 roku i prowadzi w całym regionie Anosy szereg projektów pomocowych. Do jej celów należy zachowanie unikalnego krajobrazu leśnego wyspy i eliminacja ubóstwa poprzez zapewnienie najbardziej potrzebującym malgaskim rodzinom źródła utrzymania. Organizacja zatrudnia 3 osoby w biurze w Londynie, odpowiedzialne za planowanie strategiczne, finanse, zbiórkę funduszy, oraz promowanie wolontariatu. Na Madagaskarze zatrudnia ponad 65 lokalnych osób, które są odpowiedzialne za rozwój, projektowanie, planowanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę wszystkich projektów Azafady realizowanych na wyspie. Ich pracę wspierają wolontariusze z całego świata.

W 2006 roku mieszkańcy wioski Hovatraha wystosowali wniosek o pomoc w budowie szkoły podstawowej. Azafady, zrealizowały projekt budowy szkoły w porozumieniu ze wspólnotą. Niestety, w konsekwencji pogorszających się warunków klimatycznych, budynek znalazł się z czasem w bardzo złym stanie. Zdarzało się, że szkoła była zamykana na czas gwałtownych ulew i nauczyciele nie byli w stanie zrealizować z dziećmi założonego programu nauczania. Z czasem cyklony i silne ulewy sprawiły, że budynek uległ prawie całkowitemu zniszczeniu. Organizacja Azafady rozpoczęła program naprawy szkół znajdujących się w złym stanie technicznym, między innymi w Hovatraha.

Kolejnym przykładem projektu realizowanego przez Azafady przy wsparciu Kulczyk Foundation jest „Stitch Saint Luce”. Celem projektu jest podniesienie kwalifikacji zawodowych kobiet z osady Saint-Luce w południowo-wschodniej części Madagaskaru, dzięki realizacji kursów projektowania, haftu oraz produkcji akcesoriów. Miejscowe kobiety pracują w studiu na maszynach do szycia, zbierają materiały, prasują i wykańczają kawałki. Po zakończeniu kursu zabierają swoją pracę do domu, gdzie kończą haftowanie w rodzinnym gronie i mogą przekazać swoją cenną wiedzę innym.

**EFEKT
DOMINA**

